

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту правотворчості
та науково-правових експертиз
НАН України, д.ю.н., проф.,
член-кореспондент НАПрН України

О. О. Кот

2026 року

м. Київ

30 січня 2026 року

ВИСНОВОК

Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України про наукову новизну, теоретичне
та практичне значення результатів дисертації Нестеренка Василя
Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю
081 Право, тему якої затверджено Вченою радою
Київського регіонального центру НАПрН України
(нині – Інститут правотворчості та науково-правових експертиз
НАН України) 16 листопада 2022 року (протокол № 10)

Висновок обговорено та затверджено на розширеному засіданні відділу
приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових
експертиз Національної академії наук України.

ПРИСУТНІ:

НАУКОВІ СПІВРОБІТНИКИ ІНСТИТУТУ:

Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф.
Великанова М. М.; головний науковий співробітник відділу
приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., дійсний член (академік) НАПрН
України **Гриняк А. Б.**; провідний науковий співробітник відділу
приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник **Булат Є. А.**; головний
науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф.,
член-кореспондент НАПрН України **Вінник О. М.**; старший науковий
співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. **Гуцуляк В. К.**;
старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н.
Трубаков Є. О.; старший науковий співробітник відділу приватноправових
досліджень, к.ю.н., старший дослідник **Простибоженко О. С.**; головний
науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф.
Федорченко Н. В.; головний науковий співробітник відділу
приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. **Якубівський І. Є.** (*онлайн
формат участі*); провідний науковий співробітник відділу науково-правових
експертиз, д.ю.н., професор **Костюченко О. Є.** (*рецензент*); старший науковий

співробітник відділу науково-правових експертиз, к.ю.н. **Карнаух В. С.** (рецензент); завідувач відділу науково-правових експертиз, д.ю.н., проф. **Красицька Л. В.** (науковий керівник); завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. **Міловська Н. В.** (онлайн формат участі).

ЗАПРОШЕНІ:

Аспіранти: **Карташов В. В.** (здобувач); **Нестеренко В. О.** (здобувач).

Всього присутні: 15 осіб (з них 9 докторів юридичних наук та 4 кандидата юридичних наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації), з яких 9 осіб з правом ухвального голосу.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення дисертації аспіранта Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України Василя Олександровича Нестеренка на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь аспіранта Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України **Василя Олександровича Нестеренка** на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав».

Нестеренко В. О. обґрунтував актуальність теми дисертаційного дослідження, охарактеризував ступінь наукової розробленості проблеми на сучасному етапі, визначив мету та завдання наукового дослідження, обґрунтував методологічну основу дисертації, доповів основний зміст дослідження, науково-теоретичну та практичну значимість досліджуваної проблеми, ознайомив присутніх з основними результатами дослідження та положеннями, які виносяться на захист, а також сформулював загальні висновки та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Після доповіді Нестеренко В. О. відповів на запитання присутніх.

1. Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Великанова М. М.: Василю Олександровичу, Ви зазначили у виступі про аналіз законопроекту «Про цивільний оборот вогнепальної зброї». У чому сутність основних положень законопроекту?

Відповідь. Дякую за запитання. Законопроектом передбачається врегулювати відносини, що виникають під час цивільного обороту вогнепальної зброї, визначити правовий режим власності на вогнепальну зброю, встановити основні права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у процесі поводження зі зброєю.

Право на отримання посвідчення власника зброї мають дієздатні громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні. Не може бути надане посвідчення власника зброї

особі за наявності однієї з таких підстав: 1) наявність медичних протипоказань до поводження зі зброєю; 2) наявність у особи непогашеної або незнятої судимості. Право на отримання категорії зброї D мають особи, які досягли 21-річного віку. Право на отримання категорії зброї B мають особи, які досягли 25-річного віку, пройшли курси з вивчення матеріальної частини зброї.

2. Провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз, к.ю.н., доцент Карнаух В. С. (рецензент): Поясніть, будь ласка, чи можна зброю перевозити пасажирським автомобільним транспортом?

Відповідь. Дякую за запитання. Не допускаються до перевезень пасажирським автомобільним транспортом небезпечні вантажі, зокрема зброя, вибухонебезпечні і такі вантажі, що можуть забруднити транспортний засіб чи одяг пасажирів.

Перевезення вогнепальної зброї автомобільним транспортом здійснюється згідно з вимогами законодавства щодо безпеки перевезення небезпечних вантажів цим транспортом. За результатами розгляду поданих документів орган Національної поліції приймає рішення про надання або відмову в наданні дозволу на перевезення територією України зброї, боєприпасів до неї. Окремим наказом МВС України затверджено Правила носіння, зберігання та перевезення вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації або інших держав.

3. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Федорченко Н. В.: Василю Олександровичу, Ви аналізували договір дарування зброї. Хто може бути сторонами цього договору?

Відповідь. Дякую за запитання. Сторонами договору дарування зброї є дарувальник та обдарований.

Оскільки подарувати можна тільки ту зброю, яка належить на праві власності, то обдарованим може бути особа, якій належить зброя на праві власності. Подарована мисливська вогнепальна нарізна, гладкоствольна, пневматична, холодна, охолощена зброя, пристрої реєструються в Єдиному реєстрі зброї за обдарованим, який має дозвіл на її придбання.

Отже, дарувальником і обдарованим на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю – можуть бути особи, які досягли 21-річного віку; на вогнепальну мисливську нарізну зброю (мисливські карабіни, гвинтівки, комбіновану зброю з нарізними стволами) – особи, які досягли 25-річного віку, за умови, що вони отримали дозвіл на придбання зброї.

Для прийняття Рішення про надання дозволу на придбання мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної, пневматичної, холодної та охолощеної зброї, подаються такі документи: заява; одна фотокартка розміром 3,5 × 4,5 см в електронній або паперовій формі; медична довідка; довідка про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування.

4. Провідний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник Булат Є. А.: Яку судову практику Ви проаналізували при підготовці цього дисертаційного дослідження?

Відповідь. Дякую за запитання. При підготовці цього дисертаційного дослідження я проаналізував з Єдиного державного реєстру судових рішень практику судів у спорах про поділ майна подружжя, до складу якого входила зброя; у спорах про спадкування; у спорах про визнання незаконними постанови Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна», Наказу МВС України, що регулює порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної зброї. Наприклад судами встановлено, що вирішення позовних вимог про визнання незаконною та нечинною Постанови Верховної Ради у зв'язку з її невідповідністю Конституції України та Цивільному кодексу України належить до юрисдикції Конституційного Суду України, суди відмовили у задоволенні позовних вимог. Відсутність у одного з подружжя дозволу на придбання та зберігання мисливської зброї не позбавляє її права спільної сумісної власності подружжя на мисливську зброю, набуту в період шлюбу за спільні кошти подружжя, а лише впливає на режим використання зброї.

5. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., дійсний член (академік) НАПрН України Гриняк А. Б.: У чому особливості спадкування Іменної вогнепальної зброї, якою був нагороджений померлий?

Відповідь. Дякую за запитання. За законодавством України відзнака «Іменна вогнепальна зброя» є державною нагородою. Після смерті нагородженого, за наявності спадкоємців, нагорода залишається у сім'ї померлого. За згодою спадкоємців державні нагороди можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Державні нагороди передаються музеям за наявності відповідного клопотання музейного закладу. Передані музеям на постійне зберігання державні нагороди спадкоємцям померлого або нагородженого посмертно не повертаються. У разі відсутності у померлого нагородженого спадкоємців державні нагороди і документи про нагородження мають бути передані на зберігання державі.

6. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України Вінник О. М.: У чому полягають особливості правового режиму пневматичної зброї?

Відповідь. Дякую за запитання. Чинним законодавством України (наказом МВС України від 21.08.98 № 622) визначено, що до пневматичної зброї належать пістолети, револьвери, гвинтівки калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду. Пневматична зброя може бути спортивною зброєю, що призначена для ураження цілей під час спортивних тренувань і змагань, відповідає правилам спортивних змагань з видів спорту, які визнаються в Україні. Особливості правового режиму пневматичної зброї полягають в тому, що щодо пневматичної зброї здійснюється дозвільна система. Для придбання фізичною особою

пневматичної зброї необхідно отримати в органах Національної поліції дозвіл на придбання такої зброї. Відповідно, перевезення такої зброї також можливе за наявності дозволу і з дотриманням правил перевезення, які встановлено для перевезення небезпечних вантажів.

Науковий керівник, завідувач відділу науково-правових експертиз, д.ю.н., проф. Красицька Л. В., яка поінформувала присутніх про виконання Нестеренком Василем Олександровичем індивідуального плану наукової роботи аспіранта та про завершення дисертаційного дослідження. Представлене дисертаційне дослідження є одним із перших в українській науці приватного права дослідженням правового режиму зброї як об'єкта цивільних прав.

Робота має свою структуру, що складається з 3 розділів, які охоплюють 9 підрозділів, в яких розкрито основні положення щодо цивільних правовідносин з управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів. Кваліфікаційна наукова праця В. О. Нестеренка містить слушні рекомендації та низку наукових положень, що мають важливе науково-теоретичне значення і практичну спрямованість.

Дисертантом, зокрема, вперше доведено, що за законодавством України щодо зброї встановлений спеціальний правовий режим (порядок врегулювання суспільних відносин щодо зброї, її цивільно-правового обороту, що здійснюється за допомогою правових засобів, методів, способів, типів правового регулювання), що забезпечується обмеженням диспозитивного методу цивільно-правового регулювання суспільних відносин щодо набуття на праві власності зброї та оборотоздатності зброї через встановлення певних дозволів, заборон, зобов'язань; доведено, що відносини зі спадкування зброї за своєю правовою природою є комплексними, оскільки охоплюють як приватноправові відносини щодо переходу зброї до спадкоємця в порядку спадкового правонаступництва, так і публічно-правові відносини, що регулюють порядок реєстрації зброї за спадкоємцем задля забезпечення можливості здійснення спадкоємцем як власником зброї всіх повноважень власника щодо володіння, користування та розпорядження зброєю. У дисертації сформульовано інші висновки та пропозиції, що мають необхідний рівень наукової новизни.

Все це свідчить про високий теоретичний та практичний рівень дослідження, яке за своїм науковим рівнем є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, що відповідає вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 31 травня 2019 р. № 759) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44 (зі змінами та доповненнями), та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

В ОБГОВОРЕННІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

1. Провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз, д.ю.н., професор Костюченко О. Є. (рецензент) підкреслила, що актуальність дисертаційного дослідження Нестеренка Василя Олександровича на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав» не викликає сумніву. Обґрунтованість вибору даної теми дослідження на сучасному етапі розвитку української держави має щонайменше три основні аргументи. Перший – це соціальних запит суспільства в умовах воєнного стану на врегулювання правового режиму зброї на законодавчому рівні, що своєю чергою обумовлює необхідність комплексного підходу до врегулювання питання цивільного обігу зброї в Україні через призму доктринального поняття оборотоздатності об'єктів цивільних прав в умовах повномасштабної війни та трансформації суспільних і правових цінностей. Другий аргумент характеризується відсутністю цілісного законодавчого регулювання цивільного обігу зброї, що зумовлене концептуальною невизначеністю моделі такого обігу та правового статусу зброї як специфічного об'єкта цивільних прав, а також відсутністю чітко окреслених меж між публічними та приватними інтересами у сфері володіння зброєю. Третій аргумент зумовлений євроінтеграційними процесами в Україні, які, своєю чергою, вимагають нормативного врегулювання питань правового регулювання відносин з виготовлення, зберігання, використання вогнепальної та інших видів зброї з урахуванням норм права Європейського Союзу.

Дисертаційне дослідження проблем правового регулювання зброї як об'єкта цивільних прав у площині доктринальних положень приватного права має як науковий, так і практичний інтерес, адже сьогодні питання правового режиму зброї переважно досліджуються у царині публічного права, а у приватному праві подібні дослідження мають фрагментарний характер.

Своєчасність та обґрунтованість вибору теми дисертаційного дослідження Нестеренка Василя Олександровича підтверджується й необхідністю мінімізації, уникнення та запобігання ризикам, які становить зброя як об'єкт підвищеної небезпеки, а враховуючи реальний стан розповсюдження зброї та її компонентів в Україні в умовах воєнного стану актуалізують питання володіння, зберігання, транспортування зброї як специфічного об'єкту підвищеної небезпеки. Безпековий фактор володіння зброєю у цивільному обороті потребує не лише адекватних заходів запобіганням небезпеці, а й оновлення правових підходів до правового режиму зброї із чіткими межами публічних та приватних інтересів.

Наведене свідчить, що дисертаційне дослідження Нестеренка Василя Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав» є актуальним та своєчасним, що становить науковий та практичний інтерес.

В дисертаційній роботі Нестеренка В. О. було поставлено низку завдань, які повністю виконані, а саме: проаналізовано стан наукового дослідження та правового регулювання обороту зброї як об'єкта цивільних прав; охарактеризовано види зброї як об'єкта цивільних прав; визначено

поняття та правовий режим зброї; розглянуто положення щодо оборотоздатності зброї як об'єкта цивільних прав; проаналізовано ознаки джерела підвищеної небезпеки та визначено правовий режим зброї в цьому аспекті; розглянуто особливості виробництва (виготовлення), ремонту та правові наслідки знахідки зброї; визначено особливості купівлі-продажу, дарування зброї, особливості її перевезення, зберігання, укладення інших правочинів щодо зброї; розглянуто спадкування зброї та встановлено його особливості.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем в Інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України в рамках виконання тем науково-дослідних робіт «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни» (номер державної реєстрації 0121U100150) та «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України в контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань» (номер державної реєстрації 0124U001503).

Аналіз дисертаційної роботи свідчить, що здобувач – Нестеренко В. О. володіє методами наукового дослідження та використовує їх у своєму дослідженні. Методологія дисертації єдина, цілісна та відображає світоглядну позицію здобувача, яка полягає у необхідності законодавчого оновлення спеціального правового режиму цивільного обороту зброї за рахунок обмеження диспозитивного методу цивільно-правового регулювання суспільних відносин щодо зброї та її компонентів.

Поєднання загальнонаукових та спеціально-наукових методів дослідження дало змогу під час наукового пізнання з'ясувати сутність оборотоздатності зброї як об'єкта цивільних прав та визначити її правовий режим. Використання порівняльно-правового методу дослідження дозволило автору виділити зарубіжний досвід правового регулювання обороту зброї (США, Великої Британії, Німеччини та ін.), що може бути застосований в Україні.

Зміст дисертаційного дослідження дає підставу стверджувати, що Нестеренко Василь Олександрович повною мірою оволодів науковими методами та методологією правничої науки.

Текст рецензованої дисертаційної роботи, наукові праці, опубліковані за темою дисертації, свідчать, що **результати дисертаційного дослідження В. О. Нестеренка оприлюднені належним чином, а їх науковий рівень є достовірним**. Сформульовані у роботі висновки, пропозиції та узагальнення відповідають зазначеним рівням наукової новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному. Уперше в сучасній українській правовій науці доведено, що за законодавством України щодо зброї встановлений *спеціальний правовий режим* (порядок врегулювання суспільних відносин щодо зброї, її цивільно-правового обороту, що здійснюється за допомогою правових засобів, методів, способів, типів правового регулювання), що забезпечується обмеженням диспозитивного методу цивільно-правового регулювання

суспільних відносин щодо набуття на праві власності зброї та оборотоздатності зброї через встановлення певних дозволів, заборон, зобов'язань.

Вперше дисертантом доведено, що договір про надання ломбардного кредиту, що укладається виключно під заставу рухомого майна, не може бути укладено щодо вогнепальної зброї. Ломбард в якості предметів закладу не може приймати рухоме майно, що обмежене в цивільному обороті, відповідно, не може приймати вогнепальну зброю, в тому числі мисливську.

Наукова новизна характеризується сформульованими пропозиціями внести зміни та доповнення, зокрема до статей 337 та 338 Цивільного кодексу України щодо знахідки вогнепальної зброї, її основних частин або боєприпасів, а також набуття права власності на знайдену вогнепальну зброю, її основні частини або боєприпаси до неї. Необхідно наголосити на практичному значенні сформульованих пропозицій до вітчизняного законодавства на тлі тривалої збройної агресії росії проти України.

Заслуговує на підтримку пропозиція здобувача, відповідно до якої здатність фізичної особи мати на праві власності зброю входить до змісту та обсягу правоздатності, набуття конкретного суб'єктивного права власності на зброю обмежується законодавцем певними чинниками, серед яких основним є вік фізичної особи, наявність дозволу на придбання зброї.

Необхідно підтримати науково-обґрунтований висновок про те, що *виключно законом має бути встановлено правовий режим зброї*, що означає врегулювання нормами закону цивільних відносин щодо порядку та умов набуття права власності на зброю, здійснення права власності на зброю, спадкування тощо.

Наукова новизна роботи також характеризується тим, що набули подальшого розвитку законодавчі положення про оборонні закупівлі, зокрема, що у спеціальному обігу вогнепальної зброї та бойових припасів до неї перебуває вогнепальна зброя, що використовується у сфері заборонних закупівель. За Законом України «Про оборонні закупівлі» придбання державними замовниками товарів, робіт і послуг може здійснюватися шляхом застосування однієї з таких закупівель: 1) закрита закупівля: переговори; поетапні переговори; 2) торги з обмеженою участю; 3) спрощені торги із застосуванням електронної системи закупівель.

Практично значимими для євроінтеграційних процесів в Україні мають висновки здобувача щодо відповідності проекту Закону про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстр. №5708 від 25.06.2021) приписам Директиви (ЄС) 2021/555 Європейського парламенту та Ради «Про контроль над придбанням та володінням зброєю» від 24 березня 2021 року.

Достатньо обґрунтованим є висновок про те, що умовою набуття права власності на вогнепальну зброю, яка може перебувати у власності громадян за наявності відповідного дозволу, є досягнення певного віку. Зважаючи на те, що з 18 років дозволяється проходження базової військової служби, запропоновано в законодавстві України змінити вік, з якого дозволяється набуття у власність чи володіння певних видів вогнепальної зброї.

Отже, можна констатувати, що ступінь обґрунтованості наукових висновків, положень, пропозицій і рекомендацій, сформульованих у дисертації Василя Олександровича Нестеренка, є належним, відповідає темі дисертації, сформульовані пропозиції щодо удосконалення законодавства з питань цивільного обороту зброї та її компонентів і боєприпасів до неї розроблено на належному науково-теоретичному рівні.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Нестеренка В. О. повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та напрямкам досліджень відповідно до освітньо-наукової програми Право, а здобувач набув навичок та компетентностей, передбачених названим Стандартом.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям визначення правового режиму зброї, особливостей цивільного обороту зброї, укладення правочинів з нею.

Окремо необхідно зазначити, що розгляд звіту подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадиння, надає підстави зробити висновок, що дисертаційна робота Василя Олександровича Нестеренка є оригінальним самостійним дослідженням здобувача. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело. Тобто рецензована робота не містить ознак порушення академічної доброчесності.

Дисертаційна робота підготовлена українською мовою в офіційно-діловому стилі. Дисертантом використано загальноприйнятну правову термінологію, що додатково дозволяє здійснити оцінювання отриманих наукових результатів на основі сталої правової доктрини.

Текст дисертаційної роботи характеризується послідовністю та логічністю, аналізована правова проблематика є пов'язаною між собою, що робить можливим прослідкувати думку автора з того чи іншого правового питання, а також дозволяє стверджувати, що наукова новизна роботи є результатом представленого дослідження.

Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, які охоплюють 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатка. Загальний обсяг роботи – 197 сторінок. Список використаних джерел містить 170 найменувань.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Висновки, пропозиції та рекомендації, що містяться у дисертаційному дослідженні, мають практичну спрямованість та можуть бути використані в освітній, науково-дослідній та правозастосовній діяльності. Сформульовані у роботі пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України щодо цивільного обороту зброї можуть бути використані у правотворчій діяльності, зокрема в процесі законодавчого врегулювання відносин, де зброя виступає як об'єкт цивільних прав.

Наукові результати дисертації Нестеренка Василя Олександровича на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав» висвітлені у наукових публікаціях здобувача, серед яких: 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України та 4 тез доповідей на науково-практичних конференціях, що засвідчує апробацію наукових результатів дослідження.

Таким чином, наукові результати, представлені в дисертаційній роботі, висвітлені належним чином у наукових публікаціях здобувача, що дає можливість науковій спільноті та зацікавленим особам ознайомитися з основними науковими висновками автора.

Дисертація Нестеренка Василя Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав», як і будь-яка інша наукова робота, містить низку дискусійних положень, які потребують уточнення та додаткової аргументації, зокрема:

1. Запропоновано носіння, зберігання, перевезення вогнепальної зброї віднести до *змішаних джерел підвищеної небезпеки*, оскільки така діяльність може бути кваліфікована як джерело підвищеної небезпеки через конструктивні особливості зброї, оскільки вона була розроблена для ураження цілей, технічна несправність якої або неправильне поводження зі зброєю чи порушення правил носіння, зберігання зброї, користування нею може призвести до завдання шкоди іншим особам (зокрема, необхідність дотримання низки технічних вимог, порушення яких може мати наслідком ймовірне неконтрольоване завдання шкоди) та (або) створює ймовірну підвищену можливість завдання шкоди життю, здоров'ю фізичної особи або майну через неможливість повного контролю з боку особи у процесі носіння, зберігання зброї або користування нею.

У статті 1187 Цивільного кодексу України, яка регулює відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, не вживається термін «змішані джерела підвищеної небезпеки». Потребує додаткової аргументації положення щодо «змішаних джерел підвищеної небезпеки».

2. У пунктах новизни зазначено, що доведено, що відносини зі спадкування зброї за своєю правовою природою є комплексними, оскільки складаються як з приватноправових відносин щодо переходу зброї до спадкоємця в порядку спадкового правонаступництва, так і з публічно-правових відносин, що регулюють порядок реєстрації зброї за спадкоємцем задля забезпечення можливості здійснення спадкоємцем як власником зброї всіх повноважень власника щодо володіння, користування та розпорядження зброєю.

Досить дискусійним є такий підхід, зважаючи на те, що спадкові відносини – це приватні правовідносини незалежно від того, що нормами публічного права регулюється порядок реєстрації зброї за спадкоємцем.

3. Незважаючи на те, що у роботі проаналізовано широкий спектр проблем щодо цивільного обороту зброї, автор не приділив уваги актуальному питанню щодо участі благодійних фондів, волонтерських організацій тощо у обігу зброї та її компонентів, хоча в умовах воєнного

стану така діяльність має місце та широко здійснюється учасниками цивільного обороту. Виокремлення цієї проблеми та шляхів її вирішення у площині приватного права надали б роботі більшої науково-практичної цінності.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальної наукової новизни та практичної значущості результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії **Нестеренка Василя Олександровича на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав»** виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого вирішує конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач **Нестеренко Василь Олександрович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

2. Провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз, к.ю.н. Карнаух В. С. (рецензент) підкреслив, що доцільно підкреслити ту важливу обставину, що Нестеренко Василь Олександрович є першопрохідником в самостійних дослідженнях обраної проблематики на рівні дисертаційних робіт, а також наголосити, що заявлена тема «Зброя як об'єкт цивільних прав» є складною для приватноправового осмислення через значну залученість публічного права до регламентації правового режиму зброї, що суттєво впливає на регулювання її цивільного обороту. У цих непростих вихідних умовах автору вдалося застосувати такий дослідницький підхід, який дозволив досягти очікуваних наукових результатів.

Переходячи до **позитивних аспектів дисертації**, загалом слід відзначити узгодженість між метою дослідження, виробленою структурою роботи та поставленими завданнями.

Серед конкретних положень, які розкривають зміст роботи та викликають найбільше схвалення, видається необхідним назвати: **1)** врахування автором політико-правового виміру євроінтеграції України при формулюванні положень наукової новизни (йдеться про виявлену співвіднесеність норм законопроекту № 5708 «Про цивільний оборот вогнепальної зброї» та норм Директиви ЄС 2021/555 Європейського парламенту та Ради від 24 березня 2021 року щодо контролю за придбанням та володінням зброєю в частині визначення категорій зброї); **2)** пропозиції щодо доповнення статей 337 та 338 ЦК України («Знахідка» та «Набуття

права власності на знахідку» відповідно), які в цілому узгоджуються з положеннями законопроекту № 5708; 3) звернення до зарубіжного досвіду правового регулювання обороту зброї; актуальність використання дисертантом компаративістського підходу посилюється тривалою відсутністю в Україні відповідного спеціального закону.

Водночас дисертаційне дослідження Нестеренка Василя Олександровича на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав» містить деякі положення, які можуть бути предметом наукової дискусії під час публічного обговорення результатів дисертаційного дослідження.

1. Пропозиція щодо віднесення носіння, зберігання, перевезення вогнепальної зброї до змішаних джерел підвищеної небезпеки з відповідним обґрунтуванням. Щодо цього положення зосередимося на кількох моментах. По-перше, у законопроекті № 5708, якому дисертант справедливо приділяє значну увагу, називаються й інші діяльнісні форми обігу вогнепальної зброї (зокрема використання, застосування, транспортування, ремонт та інші). У цьому контексті висновок дисертанта може потребувати або розширення або навпаки звуження (узагальнення) з метою вирішення питання про віднесення інших форм обігу зброї до джерел підвищеної небезпеки. По-друге, у запропонованому положенні наукової новизни здобувач двічі вказує на можливість завдання шкоди («завдання шкоди іншим особам» та «завдання шкоди життю, здоров'ю фізичної особи або майну»). Якщо під фізичною особою розуміється власник зброї, то доцільно запропонувати здобувачу розглянути можливість відповідного уточнення для уникнення враження про дублювання. По-третє, виходячи з нормативного визначення джерела підвищеної небезпеки як діяльності в ч. 1 ст. 1187 ЦК України, не зовсім коректно вбачається назва підрозділу 2.3 дисертації - «Зброя як джерело підвищеної небезпеки».

2. Висновок щодо належної форми закріплення правового режиму зброї. Щодо цього положення також можливо зауважити кілька моментів. По-перше, деяка неузгодженість зумовлена тим, що дисертант зазначає спочатку про необхідність встановлення, а далі – про необхідність визначення на рівні закону правового режиму зброї. Виходячи з чіткого конституційного розмежування відповідних форм законодавчого регулювання (стаття 92 Конституції України), доцільним може бути відповідне уточнення. Другий момент пов'язаний з першим, але більше стосується суті сформульованого висновку. Як видається, дисертантом запропоновано широке розуміння правового режиму зброї, який не обмежується ні встановленням видів необоротоздатної та обмежено оборотоздатної зброї (в розумінні ч. 2 ст. 178 ЦК України), ні правовим режимом власності на зброю (в розумінні п. 7 ч. 1 ст. 92 Конституції України). У зв'язку з цим правовий режим зброї може включати в себе й імперативні елементи регулювання особливо в частині процедур, які будуть опосередковувати або деталізувати в тому числі питання набуття права власності на зброю. Такі процедури охопити виключно одним спеціальним

законом видається проблематичним, але й виключати їх з поняття правового режиму зброї в широкому розумінні виглядає сумнівним.

3. Насамкінець коротке зауваження. У роботі йдеться про *доведення* дисертантом відсутності визначення на рівні закону поняття «зброя». Убачається, що більш правильно з точки зору методології говорити про виявлення відсутності відповідної дефініції в результаті проведеного аналізу законодавства, а не про доведення, яке в пізнавальному сенсі потребує активного обґрунтування.

Проте висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальної наукової новизни та практичного значення результатів дисертаційного дослідження та не впливають в цілому на його позитивну оцінку.

Ураховуючи вищевикладене, вважаю, що дисертаційна робота **Нестеренка Василя Олександровича** на тему «**Зброя як об'єкт цивільних прав**» є самостійною кваліфікаційною науковою роботою, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право щодо визначення особливостей правового режиму зброї як об'єкта цивільних прав.

Дисертація Нестеренка Василя Олександровича відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, і може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді.

3. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Федорченко Н. В. констатувала актуальність обраної здобувачем теми дисертаційного дослідження, новизну наукових положень, а також практичну спрямованість зроблених висновків та пропозицій. Основні положення та висновки, сформульовані в дослідженні, відображено у наукових публікаціях, що дозволяє дійти висновку про належну повноту викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, апробацію матеріалів дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження Нестеренка Василя Олександровича на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав» відповідає нормативним вимогам та заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань Право.

4. Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Великанова М. М., яка зазначила, що вищевикладені обставини, виступи співробітників відділу, доповідь автора дисертації та відповіді на поставлені питання переконливо свідчать про завершеність наукового дослідження, його теоретичне і практичне значення.

Нестеренко Василь Олександрович виявив здатність здійснювати науковий пошук, самостійно ставити наукові завдання, розробляти й

вирішувати наукові проблеми, вести наукову полеміку, а його дисертаційне дослідження на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав» відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії в галузі права, що дає підстави рекомендувати представлену дисертаційну роботу до захисту.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити такий висновок щодо дисертації Нестеренка Василя Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Нестеренка Василя Олександровича відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (з подальшими змінами і доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами та доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (з подальшими змінами і доповненнями).

3. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради:

Великанову Марину Миколаївну, доктора юридичних наук, професора, завідувача відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

4. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації **Нестеренка Василя Олександровича:**

– **Заїку Юрія Олександровича**, доктора юридичних наук, професора, головного наукового співробітника відділу приватного права і процесу Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України;

– **Сліпченка Анатолія Святославовича**, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ.

5. Рекомендувати дисертацію Нестеренка Василя Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Результати голосування присутніх на розширеному докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 9; проти – немає; таких, що утрималися – немає.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Нестеренка Василя Олександровича на тему «Зброя як об'єкт цивільних прав», поданого на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Робота виконана в Інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Л. В. Красицька.

Обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження. Актуальність дослідження проблемних питань правового регулювання відносин щодо зброї як об'єкта цивільних прав та проблем правозастосовної практики в цій сфері обумовлена тим, що питання цивільного обороту зброї є малодослідженими в науці цивільного права.

У Конституції України від 28 червня 1996 року проголошується, що «захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України».

В умовах введення в Україні правового режиму воєнного стану питання захисту України, самозахисту з використанням вогнепальної зброї набули своєї гостроти та актуальності. Набрання чинності Законом України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» від 3 березня 2022 року № 2114-IX також актуалізувало питання щодо оборотоздатності зброї і участі цивільного населення в захисті України з використанням власної зброї.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року не містить положень щодо особливостей цивільного обороту зброї, який здебільшого врегульований в Україні на рівні підзаконних нормативно-правових актів, у той час як більшість іноземних держав мають окремі закони щодо врегулювання відносин з набуття зброї та її володіння цивільним населенням.

На законодавчому рівні в Україні не врегульовано відносини щодо укладення договорів дарування, зберігання зброї та особливості вчинення інших правочинів, предметом яких є зброя.

Постановою Верховної Ради України від 3 вересня 2025 року № 4586-IX «Про порядок денний чотирнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання» до порядку денного для розгляду в другому читанні включено проєкт Закону про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстр. №5708 від 25.06.2021), який в остаточній редакції має назву «Про цивільний оборот вогнепальної зброї». Дослідження положень цього законопроєкту, визначення особливостей правового регулювання цивільного обороту зброї в контексті євроінтеграційних процесів України є важливим для визначення шляхів удосконалення правового механізму цивільного обороту зброї.

Крім того, в процесі оновлення цивільного законодавства України відбудеться трансформація законодавства України щодо об'єктів цивільних

прав, їх оборотоздатності, що є важливим в аспекті визначення особливостей зброї як об'єкта цивільних прав та її оборотоздатності.

Одним із проблемних питань сучасного правозастосування є відсутність нормативного визначення зброї як об'єкта цивільних прав, що обумовлено різноманітністю визначень зброї в контексті правового регулювання відносин з виготовлення, зберігання, використання вогнепальної та інших видів зброї.

У судовій практиці не визнається джерелом підвищеної небезпеки поведження зі зброєю, однак діяльність з організації стрільб визнається джерелом підвищеної небезпеки. У цьому контексті потребує додаткового наукового обґрунтування правовий режим діяльності з носіння зброї, її зберігання та використання у порівнянні з джерелом підвищеної небезпеки.

У правозастосовній практиці виникають проблемні питання щодо спадкування, дарування, перевезення, зберігання зброї тощо, наприклад, визначення правової долі зброї, якщо вона не може бути успадкована, чи може бути зброя предметом застави.

Зброя як об'єкт цивільних прав становить інтерес для цивілістичного дослідження, з огляду на те, що не існує універсального легального визначення зброї і нормативно-правове регулювання відносин щодо оборотоздатності зброї є недостатнім.

У національній доктрині приватного права немає дисертаційних досліджень правового режиму зброї як об'єкта цивільних прав. Зброя була предметом наукових досліджень у сфері публічного права, зокрема досліджувалася з позиції адміністративного права (Бокій О. М. Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні, 2010 р.; Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, 2016 р. та ін.), криміналістики (Шаповалова В. С. Поняття, співвідношення і класифікація кримінальної зброї (криміналістичний аспект), 2015 р.) та ін.), кримінального права (Сарнавський О. М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем, 2009 р.; Клименко О. С. Запобігання незаконному поведженню з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, 2012 р. та ін.).

У науці цивільного права правовий режим та оборотність зброї досліджувалися фрагментарно в контексті проблеми об'єктів цивільних прав (Скрипник В. Л. Об'єкти цивільних прав: теоретичні і методологічні проблеми, 2021 р.) або на рівні окремих наукових статей.

Однією із проблем науки цивільного права є визначення правового режиму зброї, з'ясування особливостей зброї як об'єкта цивільних прав, особливостей укладення правочинів з нею, підстав набуття та припинення права власності на зброю, враховуючи проблемні аспекти правового регулювання відносин щодо оборотоздатності зброї.

Теоретичні положення, висновки, пропозиції за цим дисертаційним дослідженням базуються на положеннях, сформованих у доктрині приватного права таким вченими, як: Т. В. Боднар, М. М. Великанова, А. Б. Гриняк, О. В. Дзера, І. В. Жилінкова, Ю. М. Жорнокуй, Ю. О. Заїка, І. Р. Калаур, В. М. Коссак, О. Є. Костюченко, О. О. Кот, О. В. Кохановська, В. І. Крат, Н. С. Кузнєцова, О. Є. Кухарєв, Р. А. Майданик, Н. В. Міловська, Є. О. Мічурін, В. В. Луць, С. О. Погрібний, С. О. Сліпченко, І. В. Спасибо-Фатєєва, М. О. Стефанчук, Н. В. Федорченко, Є. О. Харитонов, В. В. Цюра, І. Є. Якубівський, В. Л. Яроцький та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Київського регіонального центру НАПрН України (нині – Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України) 16 листопада 2022 року (протокол № 10). Дисертація підготовлена на виконання тем науково-дослідної роботи «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни» (номер державної реєстрації 0121U100150) та «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України в контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань» (номер державної реєстрації 0124U001503).

Мета і завдання обраної теми дисертаційного дослідження.

Метою дослідження є визначення правового режиму зброї, особливостей цивільного обороту зброї, укладення правочинів з нею, а також розробка пропозицій з удосконалення цивільного законодавства України у сфері оборотоздатності зброї.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі *завдання*:

- проаналізувати стан правового регулювання обороту зброї як об'єкта цивільних прав;
- охарактеризувати види зброї як об'єкта цивільних прав;
- визначити поняття та правовий режим зброї;
- розглянути положення щодо оборотоздатності зброї як об'єкта цивільних прав;
- проаналізувати ознаки джерела підвищеної небезпеки та визначити правовий режим зброї в цьому аспекті;
- розглянути особливості виробництва (виготовлення), ремонту та правові наслідки знахідки зброї;
- визначити особливості купівлі-продажу, дарування зброї;
- визначити особливості перевезення, зберігання, укладення інших правочинів щодо зброї;
- розглянути спадкування зброї та встановити його особливості.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини щодо зброї як обмеженого в обороті та вилученого з обороту об'єкту цивільних прав.

Предметом дослідження є зброя як об'єкт цивільних прав.

Методи дослідження. При проведенні цього дослідження було використано як загальнонаукові методи пізнання (діалектичний, формально-логічний, системно-структурний тощо), так і спеціальні методи дослідження

(логіко-юридичний, порівняльно-правовий, історично-правовий та ін.). Так, діалектичний метод дослідження дозволив проаналізувати види зброї як об'єкта цивільних прав, визначити правовий режим та оборотоздатність зброї (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2). Метод індукції та дедукції забезпечив можливість виокремлення особливостей укладення правочинів зі зброєю, підстав її набуття. Завдяки цьому методу було сформовано висновки за дисертаційним дослідженням (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3, 3.4). За допомогою формально-логічного методу досліджено носіння, зберігання, використання зброї в аспекті джерела підвищеної небезпеки (підрозділ 2.3). Порівняльно-правовий метод дослідження застосовувався під час аналізу правового регулювання обороту зброї за законодавством України та іноземних держав (США, Великої Британії, Німеччини та ін.) (підрозділи 1.1, 3.2). Методи наукового дослідження було застосовано залежно від мети, завдань та предмета дослідження, визначених у дисертаційній роботі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є першим в українській цивілістиці комплексним дослідженням зброї як об'єкта цивільних прав, її оборотоздатності з обґрунтуванням доцільності виокремлення загального та спеціального обігу зброї та визначенням особливостей укладення правочинів зі зброєю, набуття та припинення права власності на неї.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження знайшла своє відображення в таких основних висновках та положеннях, що виносяться на захист:

Уперше:

1) доведено, що за законодавством України щодо зброї встановлений *спеціальний правовий режим* (порядок врегулювання суспільних відносин щодо зброї, її цивільно-правового обороту, що здійснюється за допомогою правових засобів, методів, способів, типів правового регулювання), що забезпечується обмеженням диспозитивного методу цивільно-правового регулювання суспільних відносин щодо набуття на праві власності зброї та оборотоздатності зброї через встановлення певних дозволів, заборон, зобов'язань;

2) запропоновано носіння, зберігання, перевезення вогнепальної зброї віднести до *змішаних джерел підвищеної небезпеки*, тому що така діяльність може бути кваліфікована як джерело підвищеної небезпеки через конструктивні особливості зброї, оскільки вона була розроблена для ураження цілей, технічна несправність якої або неправильне поводження зі зброєю чи порушення правил носіння, зберігання зброї, користування нею може призвести до завдання шкоди іншим особам (зокрема, необхідність дотримання низки технічних вимог, порушення яких може мати наслідком ймовірне неконтрольоване завдання шкоди) та (або) створює ймовірну підвищену можливість завдання шкоди життю, здоров'ю фізичної особи або майну через неможливість повного контролю з боку особи у процесі носіння, зберігання зброї або користування нею;

3) запропоновано частину першу статті 337 ЦК України, яка має назву «Знахідка», доповнити абзацом третім у такій редакції: «Особа, яка знайшла вогнепальну зброю, її основні частини або боєприпаси до неї, зобов'язана негайно повідомити Національну поліцію України про такий факт та впродовж 24 годин передати їх до органів Національної поліції України в будь-який зручний спосіб для подальшої здачі або вказати на їх місцезнаходження для подальшого вилучення».

Статтю 338 ЦК України, яка має назву «Набуття права власності на знахідку» доцільно доповнити частиною четвертою у такій редакції: «Особа, яка знайшла вогнепальну зброю, її основні частини або боєприпаси до неї, може набути право власності на них, якщо оборот вогнепальної зброї, її основних частин або боєприпасів до неї обмежений, після спливу шести місяців з моменту заявлення про знахідку Національній поліції у порядку, встановленому законом»;

4) обґрунтовано, що пасажир може укласти договір перевезення повітряним транспортом багажу (в тому числі бойової, мисливської, спортивної), пневматичної, газової зброї, пістолетів та револьверів, призначених для відстрілу патронів, споряджених гумовими або аналогічними за властивостями кулями, холодної зброї всіх видів та конструктивно подібних до неї виробів, патронів та запасних частин до зброї, а також навчальної, вихолощеної, музейної, сувенірної, колекційної та бутафорської зброї за наявності у фізичної або юридичної особи відповідного дозволу на її зберігання, носіння та перевезення, рушниць і пістолетів для підводного полювання та за умови отримання попередньої згоди авіаперевізника на це;

5) аргументовано, що договір про надання ломбардного кредиту, що укладається виключно під заставу рухомого майна, не може бути укладено щодо вогнепальної зброї. Ломбард як предмети закладу не може приймати рухоме майно, що обмежене в цивільному обороті, відповідно, не може приймати вогнепальну зброю, в тому числі мисливську;

6) доведено, що відносини зі спадкування зброї за своєю правовою природою є комплексними, оскільки охоплюють як приватноправові відносини щодо переходу зброї до спадкоємця в порядку спадкового правонаступництва, так і публічно-правові відносини, що регулюють порядок реєстрації зброї за спадкоємцем задля забезпечення можливості здійснення спадкоємцем як власником зброї всіх повноважень власника щодо володіння, користування та розпорядження зброєю.

Удосконалено:

7) положення про те, що здатність фізичної особи мати на праві власності зброю входить до змісту та обсягу правоздатності, набуття конкретного суб'єктивного права власності на зброю обмежується законодавцем певними чинниками, серед яких основними є вік фізичної особи, наявність дозволу на придбання зброї;

8) висновок, що виключно законом має бути встановлено правовий режим зброї, що означає врегулювання нормами закону цивільних відносин

щодо порядку та умов набуття права власності на зброю, здійснення права власності на зброю, спадкування тощо;

9) пропозицію, що перероблення речі треба виключити із запропонованого в проєкті Закону про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстр. №5708 від 25.06.2021) визначення поняття «виробництво (виготовлення) вогнепальної зброї».

Набули подальшого розвитку:

10) положення про те, що у спеціальному обігу вогнепальної зброї та бойових припасів до неї перебуває вогнепальна зброя, що використовується у сфері оборонних закупівель. За Законом України «Про оборонні закупівлі» придбання державними замовниками товарів, робіт і послуг може здійснюватися шляхом застосування однієї з таких закупівель: 1) закрита закупівля: переговори; поетапні переговори; 2) торги з обмеженою участю; 3) спрощені торги із застосуванням електронної системи закупівель;

11) положення про те, що визначена Директивою ЄС 2021/555 Європейського парламенту та Ради від 24 березня 2021 року щодо контролю за придбанням та володінням зброєю зброя категорії А – заборонена вогнепальна зброя – в законопроєкті про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстр. №5708 від 25.06.2021) в редакції «Про цивільний оборот вогнепальної зброї» визначена як «вилучена з цивільного обороту вогнепальна зброя»; категорії Б – вогнепальна зброя, що підлягає отриманню дозволу – за чинним законодавством України та положеннями вказаного законопроєкту можна визначити як вогнепальну зброю, що обмежена в цивільному обороті; категорії В – вогнепальна зброя та інша зброя, що має бути задекларована – може бути визначена за положеннями законопроєкту як конструктивно схожі зі зброєю виробу, що перебувають у цивільному обороті;

12) положення про те, що умовою набуття права власності на вогнепальну зброю, яка може перебувати у власності громадян за наявності відповідного дозволу, є досягнення певного віку. Зважаючи на те, що з 18 років дозволяється проходження базової військової служби, запропоновано в законодавстві України змінити вік, з якого дозволяється набуття у власність чи володіння певних видів вогнепальної зброї;

13) положення про те, що допускається укладення договору дарування мисливської вогнепальної зброї з дотриманням вимог, встановлених законодавством щодо придбання такої зброї;

14) положення про те, що допускається укладення договору перевезення залізничним транспортом в ручній поклажі службової та мисливської зброї за наявності відповідного документа дозвільного характеру на право користування цією зброєю.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– нормотворчій діяльності – у процесі вдосконалення правового регулювання відносин щодо цивільного обороту зброї;

– правозастосовній діяльності – при вирішенні спорів щодо поділу майна, до складу якого входить вогнепальна зброя, щодо визнання права власності та спадкування зброї;

– науково-дослідній діяльності – у подальших наукових дослідженнях проблем оборотоздатності об'єктів цивільних прав;

– освітньому процесі – під час викладання навчальної дисципліни «Цивільне право України», спецкурсів з проблем договірної та спадкового права, а також при підготовці підручників, навчальних посібників, текстів лекцій.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дисертаційного дослідження були апробовані у виступах на всеукраїнських науково-практичних конференціях: XXI науково-практичній конференції, присвяченій 101-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР, ректора Харківського юридичного інституту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова (м. Харків, 17 лютого 2023 р.), XVIII Всеукраїнській науково-практичній конференції онлайн-конференції (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.), науково-практичній конференції «Адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу» (м. Київ, 10 жовтня 2025 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Осінні юридичні читання – 2025» (м. Вінниця, 20–21 листопада 2025 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження В. О. Нестеренка відображено у восьми наукових публікаціях, з яких чотири наукові статті опубліковано у виданнях, включених МОН України до переліку фахових видань України (категорія «Б») з юридичних наук, опубліковано четверо тез доповідей на всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Нестеренко В. О. Оборотоздатність зброї як об'єкта цивільних прав. *Нове українське право*. 2024. Вип. 4. С. 189–194.

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.4.25>.

2. Нестеренко В. О. Спори про спадкування зброї. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2025. № 1. С. 125–134. DOI 10.31558/2786-5835.2025.1.13

3. Нестеренко В. О. Договори з вогнепальною зброєю як об'єктом цивільних прав. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 141. С. 168–176. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2025/12/nesterenko_141.pdf

DOI <https://doi.org/10.71404/2409-6415.141.19>

4. Нестеренко В. О. Правовий режим зброї як об'єкта цивільних прав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2025. Випуск 92: частина 1. С. 476–480.

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.1.68>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Нестеренко В. О. Про спадкування зброї. *Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування* : матеріали XXI наук.-практ. конф., присвяч.

101-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова (м. Харків, 17 лют. 2023 р.). Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 308–311. Електронне наукове видання. – <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovykh-konferenczij/>.

6. Нестеренко В. О. Удосконалення правового регулювання відносин з цивільного обігу вогнепальної зброї в Україні. *Проблеми юридичної науки очима молодих науковців* : зб. наук. пр. XVIII Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / укладачка: Віра Качур. К., 2024. С. 345–347.

7. Нестеренко В. О. Удосконалення законодавства України про цивільний оборот зброї в контексті євроінтеграції. *Адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 жовтня 2025 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. С. 318–321.

8. Нестеренко В. О. Про право фізичної особи мати зброю на праві власності. *Осінні юридичні читання – 2025. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки* : матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф. «Осінні юридичні читання – 2025». 20–21 листопада 2025 р., Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С. 332–336. URL: <https://drive.google.com/file/d/1nJ6hOaltg9p6GRHj486DJE31w1LZZI8h/view>

Характеристика особистості здобувача.

Нестеренко Василь Олександрович, 1997 року народження. Освіта вища юридична, у 2022 році закінчив Національний університет «Києво-Могилянська академія» (м. Київ), здобувши кваліфікацію: ступінь вищої освіти «магістр» галузь знань Право спеціальність Право.

З листопада 2021 року по січень 2022 року – менеджер (управитель) із збуту ПП Міко-Експрес.

З лютого 2023 року по липень 2023 року – секретар судового засідання відділу документального забезпечення і контролю (канцелярія) Київського окружного адміністративного суду.

З серпня 2023 року по вересень 2024 року – провідний спеціаліст відділу забезпечення засідань сенатів та колегій Суду управління забезпечення засідань Суду Департаменту організаційної роботи Конституційного Суду України.

З жовтня 2024 року по вересень 2025 року – помічник адвоката Прокурякової Іванни Михайлівни.

З листопада 2025 року по сьогоднішній день – адвокатська діяльність.

Автор 8 наукових публікацій з цивільного права.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційна робота написана українською мовою. Текст роботи викладений науковим стилем доступно та послідовно відповідно до поставлених задач дисертаційного дослідження та відповідних структурних елементів (розділів, підрозділів) роботи. В роботі використано в цілому загальноприйнятну термінологію приватного та публічного права відповідно до досліджуваних питань. Стель викладення в

дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Нестеренка В. О. і повноти публікації основних результатів дослідження **рецензенти рекомендують:**

1. Прийняти дисертацію **Нестеренка Василя Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав»** до захисту як таку, що відповідає вимогам, які ставляться до робіт на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

2. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради:

Великанову Марину Миколаївну, доктора юридичних наук, професора, завідувача відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

3. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації **Нестеренка Василя Олександровича:**

Заїку Юрія Олександровича, доктора юридичних наук, професора, головного наукового співробітника відділу приватного права і процесу Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України;

Сліпченка Анатолія Святославовича, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Нестеренка Василя Олександровича «Зброя як об'єкт цивільних прав»**.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Нестеренка В. О. відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами та доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами і доповненнями).

3. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради:

Великанову Марину Миколаївну, доктора юридичних наук, професора, завідувача відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

4. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації **Нестеренка Василя Олександровича:**

Заїку Юрія Олександровича, доктора юридичних наук, професора, головного наукового співробітника відділу приватного права і процесу Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України;

Сліпченка Анатолія Святославовича, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ.

5. Рекомендувати дисертацію **Нестеренка Василя Олександровича** «Зброя як об'єкт цивільних прав» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у разовій спеціалізованій вченій раді.

Результати голосування присутніх на розширеному докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 9; проти – немає; таких, що утрималися – немає.

Головуюча на засіданні:

**Провідний науковий співробітник
відділу приватноправових досліджень Інституту
правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України,
доктор юридичних наук, старший дослідник**

Є. А. Булат